

Summary. *Linguistic units which are usually called winged words hasn't received a thorough theoretical elucidation yet however they are actively involved by the native, eastern and western European scholars in studying the national mentality. We consider the aphoristic corpus of Shakespeare illustrative in this aspect.*

The relevance of this article is stipulated by the increasing interest in recent decades to the problem of author's quotations and their transformation in the eponyms with a structure of a word or a sentence.

Phraseological units which are based on the structural features occur in live speech and controlled the restrictive needs of language activity. Phraseological units functionate in social communication where they are used according to their pragmatic needs of speakers are recorded and codified in dictionaries.

According to the insufficiently solved problem of determining the basic criteria for the acquisition of an aphorism which in linguistic practice are commonly regarded as a principle of lexicographic fixation as a proof of language status the phraseological unit. Having a semantico-structural organization the eponyms are heterogenous in its nature. It is worth noting that paremiological corpus, aphorisms, author's quotations can serve as a significant source of replenishment of the composition of author's sayings. It is considered that the existing hierarchical language system characterizes the process of transition from lower to higher levels in a contacting and absorbing way of subsystems. Summing up the given article aims at the process of inventorying the phraseological units of W. Shakespeare. It has been traced the frequency of the corpus of eponyms considering its lexicographic fixation. Eponyms containing the onymic component have been viewed.

Key words: *phraseological unit, onym, eponym, precedence, proper name.*

Отримано: 5.08.2015 р.

УДК 811.581.11

Калашник Л.С.

ОСОБЛИВОСТІ АНТРОПОНІМІЧНОЇ КАРТИНИ СУЧАСНОЇ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ

Ще відвіку люди помічали, що ім'я людини впливає на його долю і грає важливу роль в становленні характеру людини. Дізнавшись ім'я людини, можна дізнатися багато деталей її життя: наприклад, походження, національність і яка у неї віра. Інтерес людини до власного імені завжди був обґрунтованим, адже вважалось, що саме ім'я впливало на долю людини. І навіть досі у сучасному суспільстві вибір імен для дитини за допомогою відповідної літератури є доволі актуальним [6].

Метою статті є визначення, розгляд власних назв китайської мови в ономастичній галузі знань, виявлення загальних і національно-культурних особливостей творення антропонімів в китайській мові в рамках існування і реалізації їх формальних і семантичних моделей.

Задля досягнення поставленої мети потрібно вирішити наступні конкретні завдання дослідження:

- нарисово розглянути загальносвітові та суто китайські антропонімічні традиції;
- надати характеристику китайським власним іменам (іменам людей) щодо способу їх формування, вживаності ієрогліфів, смислового забарвлення;
- охарактеризувати найбільш поширені засоби передачі іноземних імен засобами китайської мови та навпаки.

Найдавніші імена людей у всіх народів – це просто прізвиська, які давали їм оточуючі. Як правило, прізвисько відображало характерну особливість людини, яка відрізняла її серед інших – Швидкий, Веселий, Кривоніс, Мила тощо. Також відомо, що в минулому у багатьох народів прийнято було давати людині декілька імен: одне при народженні, інше – коли людина ставала дорослою, крім того, імена могли змінюватись, коли людина здійснювала певний вчинок (добрий чи поганий) або займала нове положення у суспільстві [6].

З розвитком сімейно-родових відносин спосіб найменування людей поступово змінився. Поряд з власним іменем почали вживатись ім'я батька, а також родові ім'я (прізвище) – ім'я спільне для членів даної родини, роду. В деяких суспільствах до імені людини почали додавати також ім'я сина, або назву місцевості звідки людина родом. Яскравий приклад – класичні мусульманські (арабські імена).

В більшості країн Близького Сходу, Центральної Азії, а також у східнослов'янських країнах до останнього часу зберігся спосіб повного іменування людей типу – Іван (ім'я) Степанович (по батькові) Колода (прізвище), тобто Іван син Степана з родини Колода. При цьому при близькому спілкуванні так само, як і в інших народів, людину можуть називати лише по імені, або прізвищем. Останнім часом в ділових стосунках набуває поширення європейська модель іменування – Іван Колода, тобто лише ім'я та прізвище людини.

Щодо ономастичних традицій американських індіанців, то тут величезну роль грали родові імена. Імена кожного роду були його власністю і не могли вживатися в інших родах того ж племені, не могло також бути двох людей з однаковим ім'ям (тому найчастіше поруч із прізвищем, яке переважно описувало притаманні цій людині властивості – Ясне Око, Задавака, – називали і його місце в системі роду: Третій з роду Чунів, П'ятнадцята з роду Окко тощо). Якщо імен не вистачало, їх можна було взяти у тимчасове користування в іншого народу. Після смерті людини, яка мала узяті ім'я, його слід було повернути сусідам [7, 16].

Одним із мотивів вибору імені в українській культурі є родинні традиції: дитині дають ім'я одного з батьків чи близьких родичів. Хоча останнім часом це заперечують, мотивуючи тим, що якщо називають іменем живого родича, то ця людина незабаром помре. Стверджують, що небезпечно давати імена на честь близьких, які вже померли. Адже діти генетично успадковують якості своїх предків, а однакові імена збільшують імовірність негативних повторень. В українців звичай надання імені відбивав і певні норми моралі, наприклад, дитині, яка народжувалась поза шлюбом, давали негарне (незвичне) ім'я. Так, у художній літературі зафіксовані герої – Ничипір, Нимидора.

Антропонімічні традиції Китаю докорінно вирізняються від українських та умовно цей процес можна розподілити на два: набуття власного імені та спадкування прізвища. Перелік суто китайських прізвищ обмежується 100 і пов'язаний з давнім міфом про виникнення людини на землі. Вважається, що Велика Нюй Ва одного дня вирішила зліпити з глини людей. Вона старанно виліпила 100 фігурок, вдихнула у них життя та вони стали першими людьми. Але потім богині стало нудно ліпити кожну фігурку з глини окремо. Вона узяла мотузку, занурила її у глину, з якої перед тим ліпили людей, і почала сильно бити мотузкою по глині. Коли краплі з мотузки потрапляли на землю, вони ставали людьми. Вважається, що від тих перших 100 фігур, які Нюй Ва виліпила власноруч та оживила, пішли китайці. Всі інші люди на землі пішли з тих крапель, що падали з мотузки. Тому і суто китайських прізвищ – лише 100. Найпоширенішими є 王 wang, 张 zhang, 马 ma, найбільш рідкими – 柳 liu, 梅 mei, 欧 ou тощо.

Традиційно прізвища посідають місце перед власним ім'ям. Якщо прізвище супроводжується посадою чи родом занять людини, то зазвичай передує ім (王老師 Wang laoshi, де 王 – прізвище людини, а 老師 – рід його занять: вчитель). Традиційно китайські прізвища складаються з одного ієрогліфа. Спадкоємство прізвища відбувається по батьківській лінії. Жінка у Північному Китаї до заміжжя мала прізвище батька та, взявши шлюб, приєднувала до нього прізвище чоловіка. В деяких місцевостях Китаю прийнято було змінювати жінці після одруження не тільки прізвище, але й ім'я за розсудом свекрухи (вважалося, що вірно вибране родиною чоловіка ім'я допоможе дівчині скоріше стати її невід'ємною частиною). У сучасному Китаї жінки після заміжжя зберігають дівоче прізвище (китайки вважають це величезним здобутком політики Нового Часу щодо дотримання принципів гендерної рівності).

Упродовж вже декількох сторіч у Китаї спостерігається процес звуження кола споживаних спадкових імен. На відміну від індивідуальних імен сучасні китайські прізвища значною мірою десемантизувалися, тобто втратили своє реальне знаменне значення. Проте сила традиції така, що в Китаї всі однофамільці вважаються за родичів. Тому до 1911 р. шлюби між однофамільцями заборонялися незалежно від того, існували між хлопцем і дівчиною реальні споріднені стосунки чи ні. Для того, щоб конкретизувати, до якої гілки тих, що носять дане прізвище, належала людина, перед її спадковим ім'ям ставили назву повіту, з якого вона була родом [2, 167].

Індивідуальне ім'я людини в Китаї традиційно записується одним або двома ієрогліфічними знаками, тобто є односкладом або двоскладом. «Репертуар» китайських імен теоретично необмежений, оскільки будь-яке слово або словосполучення можуть бути використані як індивідуальне ім'я. Проте в практиці ім'янаречення велике значення надається традиціям. Ім'я має бути не тільки благозвучним, але і мати певне смислове значення. В особистих іменах чоловіків традиційно вживаються слова, що вказують на такі якості, як мужність, доблесть, вірність обов'язку, а в іменах жінок – назви квітів, коштовного каміння, метеликів, епітети, пов'язані із затвердженням жіночих чеснот, або вишукані поетичні образи. У сучасних іменах ці особливості нерідко нівелюються.

В іменах братів і сестер одного покоління традиційно використовується один і той самий ієрогліфічний знак або графічний елемент, що виступає як детермінант спорідненості. Як при-

клад можна навести імена декількох братів на прізвище Лю: Чуньгуан (весняне світло 春光), Чуньшу (весняне дерево 春术), Чуньлін (весняний ліс 春林), Чуньсін (весняна радість 春兴).

Для представників творчих професій характерна наявність **псевдонімів**. У відомого китайського письменника Лу Сіня їх було, наприклад, близько 100. Іноді псевдоніми включали власні назви рідних місць письменника або місця його перебування зараз, або були назвою студії, кабінету, «обителі» письменника, виражених у поетичній формі. Нерідкими є випадки використання в якості псевдонімів письменників афоризмів [2, 7]. Часто письменники використовували псевдоніми для втаємничення справжнього імені, оскільки написання творів так званих «низьких жанрів» (романів, драм) вважалося за заняття, негідне «вченого чоловіка». Наприклад, автор відомого китайського роману «Квіти сливи в золотій вазі» відомий нащадкам лише за псевдонімом Ланьлінський насмішник.

Імена китайських імператорів являють собою феномен китайської антропонімії. Вживання їх у письмовому та усному мовленні каралося законом, винних засуджували до страти. Вважалося, що справжнє ім'я імператора вголос вимовляється лише 2 рази за все його життя: перший раз ім'я пошепки вимовляє мати, коли дитина народилася, а другий – коли імператора ховають. Замість імені імператора зазвичай використовувався девіз його правління, а після смерті – храмове або посмертне ім'я. Причому девіз правління міг бути зміненим протягом життя імператора і вирізався на його особистих печатках. В рамках однієї династії девізи не повторювалися. Якщо девізи співпадали у імператорів різних династій, то на письмі вони позначалися наступним чином: «девіз + династія» (китайська традиція) чи «девіз + ім'я імператора + назва династії» (європейська традиція): 兴隆 (xinglong – радість та урочистість) – 1) девіз імператора 宁 (Ning Qun), династія Південна Сун; 2) девіз імператора 成 (Cheng Qun), династія Юань.

У правителів було також по одному або по декілька посмертних імен: титулів чи почесних титулів, подарованих правителів посмертно. У неханьських династій зберігалися ще і місцеві (інородчі) імена. У князів були ленні імена за назвами володінь, у залежних правителів – ранги знатності. В результаті такої великої кількості категорій, що ономазувалися, і колономастичної лексики в перекладах та дослідженнях іноземців нерідкі змішення звань і титулів і рангів знатності, а також цивільних, військових і вчених чинів, назв посад і звань з назвами власними (Цин Шихуанді увійшло в європейську науку як власне ім'я імператора без урахування того, що Хуанді перекладається з китайської як «імператор» і є титулом) [2, 67].

Вибору імені в Китаї здавна приділялась велика увага. Мотив для вибору імені може бути дуже різним. Тому і принципи утворення імен також різні. До їх складу зазвичай входять:

- апелятиви, значення яких показує істотні ознаки дитини, наприклад, 喝黑丫头 Heiyatou «смуглянка»;
- ієрогліфи, що відображають побажання і очікування батьків, які вони покладають на дитину. 副 Fu – це побажання дитині процвітання у житті; 健 Jian використовується як побажання дитині бути сильною і витриманою;
- ієрогліфи, що прогнозують призначення дитини у родині. Так, у сім'ї, де дуже хотіли мати сина, народжену дівчинку могли назвати 邻第 Lindi, що в перекладі означає «та, що приведе молодших братів»;
- назви тварин, які дарують дитині здоров'я, силу перебороти хвороби 小虎 Xiao Hu (тигрень), 小龙 Xiao Long (маленький дракон);
- цифри, які позначають місце дитини в родині: 柳三 Liu San (Третій з роду Ліу), 梅六 Mei Liu (Шостий з роду Мей)
- назва місцевості, місяця, коли дитина народилася, погодних та природних особливостей, що мали місце під час народження дитини, тощо;
- ієрогліфи, які входять до складу імен героїв, місцевих поважних осіб, родичів, які отримали посади тощо (вважалося, що у цьому випадку дитина отримує добрі властивості того, ким захоплюються батьки);
- ієрогліфи, які рідко використовуються на письмі (для того, щоб особливо виділити ім'я для дитини серед інших).

Досягнувши повноліття, китаєць отримував своє «доросле», офіційне ім'я, яке носив вже до смерті. Це ім'я йому також давали батьки [2, 67]. Коли китаєць поступав на службу, він міг самостійно або за допомогою батьків, друзів вибрати друге офіційне (або декілька імен 继 jiming). Це ім'я було доповненням до офіційного. Крім того, доросла людина мала право вибрати собі ще й псевдонім (假名 jiaming). Сьогодні другі імена і псевдоніми майже не використовуються. Найчастіше дорослий китаєць має одне ім'я. Хоча ще й залишається традиція давати при народженні малечі «молочні» імена, що вживаються тільки в сім'ї.

У китайській антропонімії відсутній канонізований список індивідуальних імен. У якості індивідуальних імен може виступати будь-яке поєднання ієрогліфів, де кожний окремо має пев-

не значення. Між компонентами імені можливі різні синтаксичні зв'язки, найпоширенішими з яких є:

- Поєднання означення та означувального слова. Внаслідок неконкретичності належності китайських слів до категорії іменника та прикметника такий зв'язок може набувати форм:
– прикметник-іменник 大纯 (велика чистота);
– іменник-іменник 国支 (опора держави).
- Поєднання дієслова та іменника в якості прямого додатку 安眠 – (заспокоїти ремствування).
- Поєднання однорідних прикметників. Але в даному випадку слід враховувати гендерні особливості: чоловічі імена зазвичай будуть сприйматися як поєднання прикметника та іменника 永东 (вічне життя), а жіночі – як поєднання двох прикметників (华光).

Також існують деякі традиції щодо соціального вжитку імен у Китаї:

- за молочним ім'ям людину називають лише батьки;
- вимовляти вголос імена батьків чи родичів старшого покоління вважається проявом зневаги до них (зазвичай говорять «мама та тато»);
- за ім'ям можуть називати людину лише батьки чи чоловік/дружина;
- родичі називають людину за прізвищем, якому передують морфема 小 (старший брат), 第 (молодший брат), 妹 (молодша сестра), 姐 (старша сестра), яка зовсім не буде мати відтінку спорідненості, але буде показувати вікові відмінності;
- родичів називають також за прізвищем, після якого стоїть ознака спорідненості: 姨 (тітка), 叔 (дядько), 久 (дядько), чи за місцем цього родича у родовій ієрархії: 三姨 (Третя тітка), 六哥 (Шостий брат);
- офіційне звернення передбачає назву прізвища людини, яке передують роду його занять чи посади: 刘老师 (Вчитель Ліу), 梅总理 (Директор Мей). У тих випадках, коли неможливо застосувати назву занять людини, використовуються слова 师傅 (вчитель, поважна людина), 同志 (товариш), 先生 (пан), 小姐, 夫人 (пані). Слово 夫人 з подальшою назвою прізвища чоловіка також використовується для того, щоб звернутися до жінки, якщо вона представлена як чиясь дружина. Але сучасна традиція передбачає використання цього слова після прізвища жінки для показника того, що вона заміжня.

Пестливі й зменшувальні форми індивідуального імені відсутні. Разом з тим існують такі звернення до дітей, як 小鬼 (чортик), 小朱 (свинка), 小抽 (вонючка), що не мають лайливого або зневажливого відтінку і пов'язані з традицією захисту дітей на «тонкому рівні» від злих духів (мовляв, духи почують, що дитину не люблять у власній родині, бо вона має вади, і тому не будуть за нею полювати). Ці правила відносяться до китайського етикету та грають вельми важливу роль у спілкуванні. Саме завдяки їм у світогляді китайця є можливим вистроїти суспільно-особистісну ієрархію та вірно визначити своє місце в ній. [5, 6-10].

У друкарських виданнях, що виходять українською або однією із західноєвропейських мов, особисті імена китайців передаються за допомогою або української транскрипції, або китайського фонетичного алфавіту (пін'їнь), створеного на латинській основі. На початку 1979 р. Міжнародна організація зі стандартизації при ЮНЕСКО розробила рекомендації для видавництва і бібліографічних установ, що вносять зміни в транскрипцію китайських власних назв взагалі і китайських особистих імен зокрема. Рекомендації були прийняті за пропозицією китайських представників у цій міжнародній організації з метою уніфікації транскрипції китайських власних назв. Ці рекомендації полягають в наступному:

- перехід на злитне написання двоскладового китайського імені;
- домінування написної форми імені та прізвища над вимовною;
- використання китайського фонетичного алфавіту як загальноприйнятої норми транскрипції китайських власних назв, зокрема, власних імен.

При бібліографічному пошуку і при уточненні бібліографічних даних книги або статті китайського автора слід враховувати відмінність у написанні китайських імен у виданнях, що вийшли до початку 80-х рр., і в сучасних виданнях. Згідно із міжнародними рекомендаціями, в бібліографічних виданнях, що випускаються в Україні, як норма транскрипції прийнятий китайський фонетичний алфавіт замість російської транскрипції, яка була у вжитку раніше. Китайський фонетичний алфавіт на латинській основі (пін'їнь) існує в Китаї з 1958 р. Він використовується для транскрипції ієрогліфів з метою розповсюдження єдиної (наддіалектної) орфоепічної норми загальнодержавної мови (путунхуа).

Проте російська транскрипція продовжує використовуватися в прикнижкових і пристатейних покажчиках літератури, а також в описі каталогізації. За єдину норму російської транскрипції береться транскрипція ієрогліфічних знаків, що є представленою в «Великому

китайсько-російському словнику» за редакцією І.М. Ошаніна (М., 1984) та бере свій початок від спроби транскрибування китайської мови російськими літерами, яку розробив монах Іакінф (Бічурін, 1777-1853). У бібліографічних виданнях, що виходять за кордоном, також вживається китайський фонетичний алфавіт.

Переклад українських власних назв (імен і прізвищ) на китайську мову здійснюється методом фонетичної транскрипції. Для цього існують таблиці, що пропонують передавати склад української/російської мови певними ієрогліфічними сполученнями (це ж стосується прізвищ), або ж перерахування українських/російських імен з перекладом на китайську в якості спеціального розділу в деяких словниках.

Однак для зручності спілкування з китайцями переклад імені слід обмежити тільки особистим ім'ям (бажано, щоб загальна кількість складів не перевищувала 3). У цьому випадку китайці адекватно сприйматимуть це ім'я, але вважатимуть, що перший склад – це прізвище (особливо якщо цей склад збігається з одним з традиційних китайських прізвищ): ім'я Люба в китайській мові буде мати наступний вигляд 柳芭, де 柳 буде вважатися прізвищем, а 芭 – власним ім'ям. Тому в офіційній обстановці нерідко дівчина з таким ім'ям зможе почути звернення 柳夫人 (пані Ліу).

Також слід враховувати, що склад «ша» в китайській мові має негативну конотацію (означає «дурень»). Тому українські імена, що закінчуються на цей склад (Паша, Наташа) вимагають в китайській його зміни на 美 (mei, красива) для жіночих імен, та 哥 (ge, брат) чи взагалі нівелювання цього складу – для чоловічих. Зазвичай ті, хто живуть, працюють, навчаються в Китаї, часто мають китайське ім'я, яке дається виходячи більше з рис характеру, а не з фонетичних відповідностей [3, 34-59].

Дана стаття може слугувати підґрунтям для подальших досліджень в галузі культурології та ономастики, порівняльного мовознавства. Перспективними напрямками подальших досліджень є принципи передачі українських власних назв засобами китайської мови, відображення гендерного компоненту у власних іменах китайської мови тощо.

Список використаних джерел

1. Володина А.А. К проблеме перевода русских имен собственных на китайский язык [Электронный ресурс] / А.А. Володина, С.В. Ёлкин, Э.С.Клышинский. – Режим доступа : <http://www.agpl.ru/agopel/publik/klyaksa.html>
2. Го Минкунь. Исследования семейной организации языка китайцев / Минкунь Го. – Токио, 1962. – 136 с.
3. Концевич Л.Р. Китайские имена собственные и термины в русском тексте / Концевич Л.Р. – М. : Знание, 2002. – 207 с.
4. Крюков М.В. Китайские фамилии: как и когда они возникли / М.В. Крюков. // Этнография имен. – М. : Научная литература, 1971. – 403 с.
5. Крюков М.В. Система родства китайцев (эволюция и закономерности) / М.В. Крюков. – М. : Научная литература, 1972. – 340 с.
6. Машинець О. Українські імена та прізвища / О. Машинець / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.roditeli.com.ua/view/ukr_name_faю.жт
7. Решетов А.М. Антропонимические трансформации в инонациональной среде / А.М. Решетов // Этнография имен. – М. : Знание, 1971. – 207 с.

Дана стаття присвячена актуальним питанням сучасного мовознавства. Актуальність дослідження зумовлюється високим рівнем суспільного інтересу, практичною потребою, недостатнім рівнем вивченості у вітчизняній фаховій літературі китайських імен, що становлять важливу частину лексики, їх структурно-граматичних, лексичних та культурних особливостей.

Ключові слова: ономастика, антропонім, власне ім'я, прізвище, псевдонім.

Summary. This article focuses on topical issues of modern linguistics. The relevance of research is conditioned by high public interest and practical needs of modern Ukrainian science to research the specifics of the Chinese names, which are an important part of the vocabulary from the structural and grammatical, lexical and cultural points of view. The system of personal names of any language roots in ancient history, bears the stamp of national identity and the people included in the national picture of the world. Names have strong national and cultural characteristics and extremely important source not only for linguistic, but also historical and cultural knowledge. They as a special kind of linguistic realities reflecting peculiarities of national culture, traditions and customs of the people.

Number purely Chinese family names not exceeding two-three hundred units. Circle of Chinese names wider, as they are given freer than family names. In feudal Chinese society the naming model was

much strict than in Ukrainian. Apart from the usual for us personal names, nicknames and surnames the Chinese used anthroponomical elements such as:

- *family names (owned by the whole clan of the relatives)*
- *second family name (reflects one of the branches of a large family);*
- *dairy names (provided as a child's birth parents)*
- *school names (provided by the teacher)*
- *nicknames (aliases youth; provided or elected by friends or by yourself)*
- *adult \ formal names (usually consists of name and occupation or position of the person);*
- *literary nicknames (elected by writers and art workers to hide their own ones as a result of persecution for literary and other activities. Exclusions – actors of the Beijing Opera, for whom a nickname was a required component of their scenic image)*
- *book names (can have up to four, and they can occupy different places in anthroponomical model);*
- *slogans and mottos of emperors (substituted proper names of emperors);*
- *posthumous names (written on memorial tablets).*

After the founding of the PRC this complex naming system was canceled, the right to use a pseudonym was left only to writers and artists.

Keywords: *onomastics, anthroponym, own name, nickname, pseudonym.*

Отримано: 15.07.2015 р.

УДК 821.112.2.09(436)

Кеба Д.О.

СВОЕРІДНІСТЬ МІФОТВОРЕННЯ В ПРОЗІ Ф. КАФКИ

Віднесення Кафки до модернізму зазвичай ґрунтується на тому, що в його творчості виразилася приписувана цьому художньо-естетичному феномені «тенденція до применшення й руйнації людської особистості» [1, с. 83]. Іншу типологічну ознаку модернізму – розробку різних варіантів новітньої міфологізації – автор загалом вельми глибокої статті, з якої взято вище наведену цитату, не враховує, вважаючи, що Кафка “не знав” такої рятівної ніші для інших письменників кризової перехідної доби межі ХІХ – ХХ ст., як “вихід у міфо-архетипну реальність” [там само, с. 94]. Справді, Кафка не намагався “сховатися” у міфі, однак це не означає, що у його творах зовсім відсутні міфопоетичні інтенції. Свого часу відомий міфознавець Є. Мелетинський відзначав, що для Кафки зовсім не властиво міфологізувати дійсність у душі Джойса, тобто він не був схильний до постійного кореспондування між сучасністю і міфом, як це робив Джойс [5, с. 325]. Кафка далекий від Джойсової гри з міфом, але він не відкидає універсальності міфу, доволі часто апелюючи до нього (особливо в творах малої форми) й, вочевидь, підсвідомо орієнтуючись на міфопоетичну картину світу. Відтак у пропонованій розвідці ставиться мета виявити особливості міфотворення автора “Замку” і “Процесу” на рівні художньої структури його творів, головним чином у сюжетно-композиційних і хронотопних моделях.

Міфотворчість Кафки проявляється вже в тому, що його творах відбувається цілком незвичайне, а найчастіше відверто фантастичне перетворення реального світу, і картина цього перетвореного світу дає змогу порівнювати її з міфологічним світобаченням і міфотворенням. Залишаючи поки осторонь ті твори Кафки, у яких сюжет визначається фантастичною за своєю суттю подією – як, наприклад, у оповіданні “Перетворення” чи притчі “Верхи на цебрі”, – звернемо увагу на Кафкові твори великої епічної форми.

Цікаво розглянути, приміром, як створюється в романі “Процес” міф про провину людини і неминучість покарання. Тут у “нефантастичному” за своєю формою і видимими обрисами світі відбуваються дивні речі: засідання суду відбуваються в курному захаращеному горіщному приміщенні, яке наступного дня перетворюється в пральню; у вузькій банківській коморі різкими карають дрібних слідчих агентів; судовий трон, зображений на картині художника Тітореллі, при ближчому розгляді виявляється кухонним стільцем; богиня правосуддя на цій же картині чомусь біжить, що ніяк не дає їй можливості утримувати в рівновазі чаші справедливості; напередодні страти Йозефа К. його ведуть вулицями міста не так служителі феміди, що прийшли за ним, як він сам направляє їхній рух, і, проте, вони виявляються саме на тій окраїні міста, де й має відбутися страта К. Так реалізується художній міф про безумовну провину людини і невідворотність покарання за її гріховність, нехай навіть неусвідомлювану.